

Уляна РОЙ

НА ПОЧАТКУ ЗГАДАТИ ЗАБУТИХ

(Перша виставка Галереї сценографії у Львові)

Дедалі частіше у театральному просторі Львова з'являються нові цікаві ініціативи. Зазвичай, спрямовані вони усі на майбутнє, та одна з них, немовби схилиючись в поклони поваги, торкнулася минулого. Актор Львівського академічного театру імени Леся Курбаса Олег Онешак зініціював проєкт і за підтримки міської ради відкрив у Львові ...Галерею сценографії! Організація першої виставки відбулась у співпраці із Львівським театром естрадних мініатюр "І люди, і ляльки", його директором та режисером Олексієм Кравчуком, головним художником Ельвірою Босович, а також київським художником Богданом Поліщуком. Тож від 8 січня до 1 лютого 2017 року Галерея представляла львів'янам невелику експозицію театральних ляльок цього театру під назвою "Забуті".

У двох кімнатах Галереї сценографії, що на першому поверсі приміщення Львівського драматичного театру ім. Лесі Українки, у вільній послідовності містилися невеличкі сценічні майданчики з ляльками з давно та недавно списаних вистав театру "І люди, і ляльки". Цей театр був заснований режисером Олегом Новохацьким ще 1988 року, його постійним художником була Олена Городецька, донька режисера. Обидвоє творців цього театру вже відійшли у вічність, але ідея театру, їхні вистави та ляльки не забуті. Виставка саме про пам'ять.

Частина ляльок, представлених на огляд, не лише задумані, а й виконані Оленою Городецькою власноруч. Художниця створювала їх за скрутних часів, але зуміла використати обмаль вихідного матеріалу для народження театального дива. Львівський критик Анастасія Канарська у своїй публікації в газеті "Поступ" від 26 грудня 2003 року відзначала, що "кожна лялька, створена Оленою, має свій неповторний характер. Художниця не лише думає про ляльку, але й

Фрагмент експозиції виставки.

про актора, якому доведеться з нею працювати. І робить все, щоб лялька і актор відчували один одного і стали єдиним "Я"".

У 2006 році театр "І люди, і ляльки" охопила пожежа, і більша частина ляльок згоріла. Кілька вцілілих представлених на виставці: Факір, Циганка, Пташенята, Клоун ("Топ-топ шоу", 1992), Мадам Цу ("Журавлине пір'ячко", 1998), Дитина ("Чорний кабінет при денному світлі", 1992), Офелія ("Офелія", вистава львівського студентського театру "Гігель", 2005).

Задля "виходу в люди" оновились під умілими руками реставратора інші ляльки: Чортик ("Чарівна нічка" 1992, 2006), Катруся та Дід-Всевід ("Шовкова косиця", 1998, 2007), Металісти ("Чорний кабінет при

денному світлі”, 1992, 2007) та Бабуаса (“Горіхова гілочка”, 2004, 2009). Їх відновила Оксана Россол. У співпраці О. Городецької (задум) та Ельвіри Босович (втілення) з’явилися Пані Муха, Бубчо, Боба, Пан Комар для вистави “Музична крамничка”, 2009). Відновлені після пожежі ляльки стали своєрідною живою пам’яттю про художницю О. Городецьку. Поміж її ляльок розташувалися Кіт, Заєць і Вовк (“Бабусині таємниці”, 2011) художниці-постановниці Оксани Россол, а також “майданівський набір” Царів, Ірода-Януковича, воїнів-беркутівців та інших персонажів з “Вертепу” художниці Ельвіри Босович, створеного 2014 року. На виставці був постійно присутній і свій ляльковий мер Садовий, створений Богданом Поліщуком з нагоди відкриття Першого Міжнародного фестивалю театрів ляльок “І люди, і ляльки” 2015 року.

Важливим доповненням до ляльок-експонатів стали великі плакати з ескізами на стінах галереї, завдяки яким можна було простежити еволюцію персонажа від задуму художника до втілення.

Чи залишається щось опісля того, як вистави списані, партнери змовкли, аплодисменти відлетіли, а ляльки опиняються на самоті? Адже виставка показує саме це: завмерлу матерію, а той потенціал, дію, яку вони зберігають у собі, може змодельювати лише уява відвідувачів. Для Олексія Кравчука ця

виставка особлива тим, що вона “...зупиняє час. Бо взагалі зараз ми намагаємося швидко рефлексувати на те все, що відбувається. І, як це часто буває, за цією рефлексією щезає зміст, а з’являється потреба просто бути успішним. А успішність і зміст – це зовсім різні речі, ну зовсім різні. От там сидить лялька Мадам Цу, така от мітична і неймовірно жива. В її формі живе те, що робила Олена Городецька, і те, як грала з цією лялькою Людмила Зборовська. І от коли дивишся, то вона в собі несе ознаки цієї Олени, вона несе в собі енергію Люди. І відчуваєш, що через ляльку можна багато чого висловити. Ці ляльки несуть в собі різні історії і вони починають працювати для нас як міт. Це дуже важливий міт, який дозволяє пригадати себе”

Якщо для досвідчених театралів виставка мала ретроспективний характер, то ті молоді особи, які бачили представлених ляльок уперше, говорять про власне сприйняття. Студентка-театрознавець Анна Кутова записала у своєму щоденнику театрознавчої практики: “А час, таке враження, дійсно тут зупинився. У мене було відчуття, що я існую поза простором і часом разом із цими ляльками, які знайшли місце в такому собі сховищі людських історій. Бо кожна лялька є носієм якогось зовсім іншого життя. Кожна лялька є абсолютно індивідуальною. От лялька Мадам Цу, яка пережила пожежу в театрі, сиділа біля дзеркала і ніби сама в собі шукала минулу красу... Найбільше чомусь запам’ятався Заєць, в якого був дуже сумний погляд, мабуть тому, що з ним давно ніхто не розмовляв. І власне, я дивилася на цих ляльок, на застигли кризь час обличчя, і бачила частинку себе: свій сум, гнів, часом розгубленість. Хотілося залишитись з ними наодинці і розповісти свою історію, бо ці ляльки не відмовлять тобі у тому, щоб вислухати.

Це дійсно прекрасна виставка, насправді із глибинним змістом. Таким чином театр відкриває свої валізи перед глядачем, який ніколи не бачив життя театральних ляльок поза виставою, бо це те саме, що зазирнути у закулісся. Добре, що ляльки не припадають пилом десь там у закутках театру, а отримують нове місце у нашому житті”.

Маємо надію, що й нова галерея, і виставка, віддавши належне минулому, сказавши щось сьогоденню, відгукнеться у майбутніх проектах самого театру “І люди, і ляльки”, і Галереї сценографії¹.

Фрагмент експозиції виставки.

¹ Упродовж 2017 року у Галереї сценографії відбулися виставки театральних художників: Олени та Богдана Поліщуків, Олександра Білозуба, Ольги Туруті-Прасолової, Володимира Карашевського, Данила Лідера, Петри-Марії Вірз. – Прим. ред.